

Wyrok z dnia 11 stycznia 2002 r.

III RN 177/00

Uprawnienia kombatanckie nie przysługują z tytułu pełnienia w latach 1944-56 służby, funkcji lub zatrudnienia w Milicji Obywatelskiej, ponieważ była ona formacją służb bezpieczeństwa publicznego (art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950 ze zm. w związku z art. 1 dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 7 października 1944 r. o Milicji Obywatelskiej, Dz.U. Nr 7, poz. 33).

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Andrzej Wasilewski (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2002 r. sprawy ze skargi Gastona S. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w W. z dnia 3 lutego 1999 r. [...] w przedmiocie pozbawienia uprawnień kombatanckich, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie-Ośrodek Zamiejskowy w Szczecinie z dnia 6 kwietnia 2000 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił skargę.

U z a s a d n i e

Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych decyzją z dnia 15 października 1998 r. [...], wydaną na podstawie art. 25 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950 ze zm.), pozbawił Gastona S. uprawnień kombatanckich przyznanych mu przez Zarząd Wojewódzki Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w S. w dniu 28 grudnia 1977 r. z tytułu walki zbrojnej o utwalenie władzy ludowej w okresie od

dnia 7 lutego 1945 r. do dnia 30 czerwca 1945 r. W uzasadnieniu tej decyzji Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych stwierdził, że Gaston S. uzyskał uprawnienia kombatanckie wyłącznie z tytułu walki zbrojnej o utrwalenie władzy ludowej podczas służby w szeregach Milicji Obywatelskiej we wskazanym okresie, a ponieważ Milicja Obywatelska ani nie była częścią Wojska Polskiego, ani też zmilitaryzowaną służbą państwową, to działalność w jej szeregach nie może być uznana za działalność kombatancką lub równorzędną z działalnością kombatancką w rozumieniu art. 1 ust. 2 i art. 2 pkt 2 ustawy o kombatantach. Następnie, w wyniku ponownego rozpoznania sprawy, Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych decyzją z dnia 3 lutego 1999 r. [...] utrzymał w mocy swą poprzednią decyzję z dnia 15 października 1998 r.

W wyniku skargi Gastona S., Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2000 r. [...] uchylił zaskarżoną decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 3 lutego 1999 r. oraz poprzedzającą ją decyzję z dnia 15 października 1998 r. W uzasadnieniu tego wyroku Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, iż ponieważ w rozpoznawanej sprawie jest bezsporne, bowiem wskazuje na to również Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w uzasadnieniu swojej decyzji, że Gaston S. w okresie od dnia 7 lutego 1945 r. do dnia 30 czerwca 1945 r. pełnił służbę w organach Milicji Obywatelskiej i „w czasie zatrudnienia w organach MO brał udział między innymi w walkach z Niemcami w czasie walk o Poznań”, to mając na uwadze dyspozycję art. 2 pkt 2 ustawy o kombatantach: „wskazany w uzasadnieniu decyzji pogląd, że jakakolwiek działalność w ramach Milicji Obywatelskiej nie może być uznana za działalność kombatancką, a Milicja Obywatelska nie była zmilitaryzowaną służbą państwową, jest zdaniem Sądu sprzeczny z przepisami art. 1 ust. 2 i art. 2 ustawy”. Równocześnie, Naczelny Sąd Administracyjny w uzasadnieniu tego wyroku stwierdził także, że: po pierwsze – „mimo różnych ocen co do ustawowych powodów powołania MO, nie można przesądzić, że Gaston S. nie zasługuje na przyznanie statusu kombatanta, skoro w konkretnej sytuacji, w ramach formacji, w której służył, podejmował i uczestniczył w działaniach zmierzających do wyzwolenia z pod okupacji niemieckiej, odzyskania suwerenności i niepodległości Państwa Polskiego”; oraz po drugie – „zgodnie z aktami prawnymi o jej utworzeniu, Milicja Obywatelska w walkach była służbą podobnie jak wojsko, zhierarchizowaną, umundurowaną, uzbrojoną, co w świetle orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego,

aprobowanego przez Sąd Najwyższy (patrz wyrok z 21.03.1996 r., III ARN 80/95), na tle wykładni przepisu art. 1 ust. 2 pkt 6 ustawy uzasadnia pogląd, że osobom wykonującym określoną działalność, w tym wypadku zmierzającą do odzyskania i zachowania niepodległości Państwa, mogą być przyznane czy zachowane uprawnienia kombatanckie”.

Minister Sprawiedliwości pismem z dnia 25 października 2000 r. [...] wniósł rewizję nadzwyczajną od powyższego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Szczecinie z dnia 6 kwietnia 2000 r. [...], któremu zarzucił rażące naruszenie art. 22 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) oraz art. 1 ust. 2 pkt 6 i art. 2 pkt 2 i art. 25 ust. 2 pkt 2 ustawy o kombatantach, a w konsekwencji na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy o NSA wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi. W uzasadnieniu rewizji nadzwyczajnej podniesiono w szczególności, że: po pierwsze – „Milicja Obywatelska nie była zmilitaryzowaną służbą państwową w rozumieniu art. 1 ust. 2 pkt 6 powołanej ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. Została ona utworzona dekretem PKWN z dnia 7 października 1944 r. (Dz.U. RP Nr 7, poz. 33) jako ‘publicznoprawna formacja Służby Bezpieczeństwa Publicznego’, podlegająca kierownikowi tego resortu. Formalnego rozdzielenia organizacyjnego i odrębnego uregulowania formacji związanych z bezpieczeństwem publicznym dokonano dekretemi z dnia 20 lipca 1954 r., ogłoszonymi w Dz.U. Nr 34, poz. 142 i 143. Milicja Obywatelska miała charakter służby porządkowej. Charakteryzowała ją dyspozycyjność, posiadanie w bieżącej dyspozycji broni palnej, jednakże nie są to czynniki, które pozwalałyby zaliczyć ją do zmilitaryzowanych służb państwowych.”; po drugie - „wykonywanie jakichkolwiek zadań w ramach służby w M.O. nie jest zatem równoznaczne ze spełnieniem warunków art. 1 ust. 2 pkt 6 powołanej ustawy. Stanowisko powyższe podzielił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 października 1999 r., III RN 93/99”; po trzecie - „militaryzacja w okresie, o którym mowa w ustawie, miała ściśle określone podstawy prawne. Wynikały one np. z ustawy z dnia 30 marca 1939 r. o komunikacji w służbie obrony Państwa (Dz.U. RP Nr 29, poz. 195), na podstawie której PKWN wydał w dniu 4 listopada 1944 r. dekret o militaryzacji Polskich Kolei Państwowych (Dz.U. Nr 11, poz. 55). (...) stan ten został zmieniony ustawą z dnia 1 lipca 1949 r. o zniesieniu militaryzacji Polskich Kolei Państwowych (Dz.U. Nr 42, poz. 305). Żadne inne służby państwowe w tym okresie nie były zmilitaryzowane”. W piśmie z dnia 3 stycznia 2002 r., które do Sądu Najwyższego wpłynęło w dniu 8 stycznia 2002 r.,

Gaston S. wniósł o oddalenie rewizji nadzwyczajnej i podniósł, że: po pierwsze – w postępowaniu mającym na celu pozbawienie go uprawnień kombatanckich pominięto fakt jego działalności w okresie okupacji, w latach 1939 – 1945, której jednak dzisiaj nie jest w stanie udokumentować; po drugie – z uprawnienia do dodatku kombatanckiego korzysta już 25 lat i dlatego, jak stwierdza: „z tytułu prawa nabytego, aktualne przepisy i ustawy nie mogą mnie pozbawić tego prawa (...)”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest zasadna. Art. 25 ust. 2 pkt 2 ustawy o kombatan- tach stanowi, że pozbawia się uprawnień kombatanckich osoby „które na mocy do- tychczasowych przepisów uzyskały uprawnienia kombatanckie wyłącznie z tytułu działalności w latach 1944 – 1956 w charakterze ‘uczestników walk o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej’ lub z innych tytułów niż wymienione w art. 1 ust. 2, w art. 2 oraz w art. 4”. Z kolei, art. 2 pkt 2 ustawy o kombatan- tach stanowi wprawdzie, że za działalność kombatancką uznaje się „udział w okresie do 31 grudnia 1945 r. w walkach o zachowanie suwerenności i niepodległości Państwa Polskiego w zmilitary- zowanych służbach państwowych”, jednakże równocześnie art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a tej ustawy przesądza jednoznacznie o tym, że uprawnienia kombatanckie nie przys- ługują osobie, która: „w latach 1944 – 1956 pełniła służbę lub funkcję i była zatrud- niona w strukturach Urzędów Bezpieczeństwa, Służby Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, a także nadzorujących je komórkach jednostek zwierzchnich związanych ze stosowaniem represji wobec osób działających na rzecz suwerenności i niepodle- głości Rzeczypospolitej Polskiej”, chyba że osoba ta: albo przedłoży dowody, że do wymienionych służb i organów została skierowana przez organizacje niepodległo- ściowe lub przez te organizacje była zwerbowana w celu udzielenia im pomocy (art. 21 ust. 3 pkt 1 ustawy o kombatan- tach), albo też przedłoży dowody, że podczas za- trudnienia, pełnienia służby lub funkcji strukturach, jednostkach i na stanowiskach, o których wyżej mowa, wykonywała „wyłącznie zadania nie związane ze zwalczaniem organizacji oraz osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczy- pospolitej Polskiej” (art. 21 ust. 3 pkt 2 ustawy o kombatan- tach). W tej sytuacji, mając na uwadze to, że Milicja Obywatelska, która utworzona została dekretem Państwo- wego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 7 października 1944 r. o Milicji Oby- watelskiej (Dz.U. Nr 7, poz. 33), miała wprawdzie znamiona zmilitaryzowanej służby

państwowej, jednakże – z mocy wyraźnego postanowienia art. 1 tego dekretu – była ona „prawno-publiczną formacją służby Bezpieczeństwa Publicznego”, stosownie do wyraźnej dyspozycji art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy o kombatantach, uprawnienia kombatanckie nie przysługują również osobom, które w latach 1944 – 1956 pełniły służbę lub funkcję i były zatrudnione w Milicji Obywatelskiej, chyba że osoby te przedłożą wymagane dowody, o których mowa w art. 21 ust. 3 pkt 1 lub pkt 2 ustawy o kombatantach.

W rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że Gaston S. uzyskał uprawnienia kombatanckie z tytułu swego udziału „w walkach o utrwalanie władzy ludowej w 1945 roku w ramach służby w organach MO”. Wprawdzie z dokumentacji zebranej w postępowaniu dowodowym w tej sprawie wynika także, że w czasie swej służby w organach Milicji Obywatelskiej (w okresie od marca 1945 r. do czerwca 1945 r.) brał on również udział w walkach z Niemcami, to jednak okoliczność ta nie może stanowić podstawy dla przyznania mu uprawnień kombatanckich. Skoro bowiem Milicja Obywatelska była „formacją służby Bezpieczeństwa Publicznego”, to oznacza to, że Gaston S. brał udział także w walkach z Niemcami jako osoba zatrudniona „w strukturach Urzędu Bezpieczeństwa” (art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy o kombatantach), a nie przedłożył wymaganych w takiej sytuacji dowodów (art. 21 ust. 3 ustawy o kombatantach), które pomimo to umożliwiłyby mu korzystanie z uprawnień kombatanckich.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC w związku z art. 10 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) orzekł jak w sentencji.

=====